

**РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти

30 червня 2026 року № 197- од

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вихователів (вихователі гуртожитків,
вихователі закладів освіти)
«СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ»

Рівне – 2026

Розробники: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Ковбасюк Т. Л., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри психології та інклюзивної освіти; Антипчук Т. І., старший викладач кафедри психології та інклюзивної освіти).

Напрямок підвищення кваліфікації: Професійний розвиток вихователів закладів освіти (гуртожитків) щодо організації сучасного виховного простору та психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти.

Розроблено з урахуванням типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904). Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладів освіти «Організація фізичного та психологічно безпечного освітнього середовища: реагування на загрози чи надзвичайні ситуації» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2024 № 814).

Термін дії програми: з 30.06.2026 до 30.06.2031 року.

Рецензенти:

Шкабаріна Маргарита, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Кавецький Віктор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Програма підвищення кваліфікації вихователів (вихователі гуртожитків, вихователі закладів освіти) розроблена відповідно до сучасних суспільних викликів, зумовлених, зокрема, умовами воєнного стану та необхідністю забезпечення стійкості українського суспільства, пріоритетів державної освітньої політики, концептуальних засад нової української школи, професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» та актуальних потреб педагогічної практики.

Актуальність програми полягає у необхідності розвитку професійної компетентності педагогічних працівників щодо реалізації виховної складової освітнього процесу в умовах сучасних суспільних викликів, формування безпечного, ціннісно орієнтованого освітнього середовища, забезпечення психоемоційної підтримки здобувачів освіти, розвитку їхньої життєстійкості, громадянської та національної ідентичності, а також опанування педагогами сучасних підходів, технологій і практик виховання, що відповідають завданням Нової української школи.

Сучасний виховний процес відбувається в умовах стрімких суспільних змін, цифрової трансформації, воєнних викликів, посилення потреби у формуванні громадянської стійкості, національної ідентичності, культури взаємоповаги та відповідального ставлення до себе, інших людей і держави. За таких умов особливого значення набуває професійна готовність педагогічних працівників до здійснення виховної діяльності, спрямованої на всебічний розвиток особистості здобувача освіти, створення безпечного освітнього середовища та підтримку його соціального, емоційного й громадянського становлення.

Ефективність виховної діяльності значною мірою залежить від здатності педагога застосовувати сучасні методики, інтерактивні технології, ціннісно орієнтовані підходи та організовувати партнерську взаємодію із усіма учасниками освітнього процесу. Це потребує постійного оновлення професійних знань, розвитку практичних умінь і готовності до впровадження інновацій відповідно до державної освітньої політики та актуальних потреб суспільства.

Значення професійної компетентності вихователя є вирішальним чинником забезпечення якості виховного процесу та психоемоційного благополуччя здобувачів освіти. Вона охоплює не лише глибокі теоретичні знання й володіння сучасними методами виховання, а й високий рівень емоційного інтелекту, критичного мислення, готовності до дій у кризових ситуаціях та здатності створювати атмосферу довіри й безпеки.

Навчання за програмою спрямоване на системне оновлення та поглиблення професійних здатностей вихователів шляхом поєднання актуальних теоретичних підходів із розв'язанням практичних педагогічних ситуацій. Учасники програми опанують дієві інструменти психоемоційної підтримки, інноваційні технології формування громадянської та національної ідентичності, а також методи організації безпечного й мотивуючого

середовища. Отримані знання та практичні навички сприятимуть підвищенню ефективності щоденної виховної роботи, професійному зростанню педагогів і їхній готовності до реалізації завдань сучасної освітньої політики.

Цільова група: вихователі (вихователі гуртожитків, вихователі закладів освіти) різних типів і форм власності.

Обсяг (тривалість): 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Особливості реалізації програми: до викладання за освітньою програмою залучаються викладачі та педагоги-практики, які мають відповідну фахову освіту та кваліфікацію.

Форма підвищення кваліфікації: очна (з використанням технологій дистанційного навчання).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток вихователів закладів освіти шляхом удосконалення та набуття професійних компетентностей, необхідних для ефективної організації виховного середовища відповідно до державної політики у сфері освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

сформувати цілісне розуміння сутності виховання як наскрізного процесу в сучасному закладі освіти;

ознайомити із нормативно-правовими засадами державної політики у сфері виховання та організації виховного процесу в закладі освіти;

удосконалити вміння щодо планування та організації виховного процесу на основі загальнолюдських, національних та демократичних цінностей;

сприяти розумінню важливості налагодження стосунків із здобувачами освіти, їхніми батьками на основі взаємної поваги, відкритого діалогу та партнерської взаємодії;

опанувати сучасні підходами щодо формування в здобувачів освіти громадянської активності, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурних надбань і традицій, державної мови;

удосконалити вміння підтримувати безпечне, вільне від насильства й цькування освітнє середовище, у якому забезпечено атмосферу довіри;

ознайомити педагогів із кращими практиками надання психолого-педагогічної підтримки для подолання стресу, травм, попередження конфліктів у освітньому середовищі;

сприяти формуванню здоров'язбережувальної компетентності педагогів, зокрема в аспектах профілактики травматизму, охорони життя і здоров'я здобувачів освіти, розвитку культури безпечної поведінки;

забезпечити практичну спрямованість підвищення кваліфікації через використання інтерактивних методів навчання, практичних занять (семінарів, практикумів, майстер-класів, обмін досвідом між учасниками) тощо;

сприяти виробленню індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічних працівників, здатності застосовувати здобуті знання та уміння у щоденній педагогічній практиці.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225: психологічна (Б1), емоційно-етична (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), здоров'язбережувальна (Б2).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють **знаннями** та набудуть (вдосконалять) **уміння, навички** щодо:

урахування в освітньому процесі вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхнього психоемоційного стану;

використання стратегій роботи зі здобувачами освіти, спрямованих на розвиток їхньої позитивної самооцінки та Я-ідентичності;

планування й організації позаурочної освітньої діяльності з дітьми, підлітками та молоддю в закладах освіти та за місцем проживання;

конструювання та реалізації сучасних концепцій і програм виховання, добору ефективних методів, форм і засобів організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти;

формування ціннісних ставлень у здобувачів освіти;

використання цифрових технологій в освітньому процесі;

здійснення профілактично-просвітницької роботи з учасниками освітнього процесу з питань безпеки життєдіяльності, формування в здобувачів освіти культури здорового та безпечного способу життя, а також спільноти, у якій поважають і враховують права кожного;

здійснення власного професійного розвитку, надання підтримки колегам у їхньому професійному розвитку.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Оцінювання результатів навчання в межах програми підвищення кваліфікації здійснюється з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей слухачів. Підтвердження результатів навчання відбувається за умови проходження слухачем від 70 до 100 % обсягу програми, що передбачає виконання всіх обов'язкових навчальних завдань та активну участь у заняттях.

Із метою оцінювання результатів навчання використовуються такі

інструменти:

тестові завдання для перевірки теоретичних знань за темами модулів програми;

практичні завдання, що передбачають розроблення дидактичних і методичних матеріалів, мініпроектів та інших практико орієнтованих напрацювань із питань виховання здобувачів освіти, відпрацювання методик щодо попередження конфліктів в освітньому середовищі, розробки алгоритму дій соціально-психологічної підтримки родин військовослужбовців.

Підсумковий рівень навчальних досягнень слухачів визначається за такими критеріями:

представлення досвіду роботи на конференції з обміну досвідом;

виконання тестових завдань із результатом від 70 до 100 % правильних відповідей;

актуальність, інноваційність, практична цінність та методична обґрунтованість виконаних практичних завдань, кейсів і мініпроектів;

рівень самостійності, творчого підходу та педагогічної рефлексії у процесі виконання завдань;

готовність до впровадження отриманих знань і навичок у власну професійну діяльність у закладі загальної середньої освіти.

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість програми: узгоджується додатково (враховуючи кількість слухачів).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Реалізація програми ґрунтується на засадах гнучкості, варіативності, практичної спрямованості та орієнтації на професійні потреби педагогічних працівників у сфері виховання особистості здобувача освіти й організації виховного процесу в сучасному закладі освіти.

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття.

Особливістю практичних занять є відпрацювання алгоритмів реагування на надзвичайні ситуації для забезпечення безпечного освітнього середовища, опанування інструментів формування медіаграмотності та безпечної етичної взаємодії здобувачів освіти в умовах розвитку штучного інтелекту, застосування ефективних технологій попередження конфліктів і протидії маніпуляціям та практичне моделювання системної роботи з батьками.

Самостійна робота передбачає опрацювання навчально-методичних матеріалів, виконання тестових та практичних завдань.

Підсумкові заходи передбачають участь слухача курсів та представлення досвіду роботи на конференції з обміну досвідом, виконання підсумкового тестування (20 запитань), з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного змісту програми та сформованості професійних компетентностей.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 %. Прохідний бал – 70 % і вище. Учасники, які успішно виконали програму, представили досвід роботи на конференції з обміну досвідом та пройшли підсумкове тестування, отримують документ про підвищення кваліфікації.

Зміст програми складається з 2-х модулів та 13-ти взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, становить 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 18 год – практична робота, 2 год – самостійна робота, 4 год – контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Сучасні стратегії виховання та розвитку особистості					
Тема 1.1. Компетентнісний підхід у системі професійного розвитку педагогічних працівників: можливості та перспективи		2			2
Тема 1.2. Ціннісні орієнтири Нової української школи	2				2
Тема 1.3. Програма національного виховання у закладах освіти Рівненщини на 2026-2030 роки: зміст,	2				2

пріоритети та особливості реалізації					
Тема 1.4. Духовний розвиток особистості в умовах сучасного освітнього простору	2				2
Тема 1.5. Стратегії педагогічної підтримки здобувачів базової середньої освіти в умовах інклюзивного навчання		2			2
Тема 1.6. Розвиток критичного мислення як наскрізного вміння здобувачів освіти в умовах Нової української школи		2			2
Разом за модулем	6	6			12
МОДУЛЬ 2. Виховний простір закладу освіти: технології, комунікація та партнерство					
Тема 2.1. Організація безпечного освітнього середовища: реагування на надзвичайні ситуації		2			2
Тема 2.2. Формування основ медіаграмотності здобувачів освіти умовах ІІІ: безпека, критичне мислення та етика		2			2
Тема 2.3. Батьки як основні підтримуючі дорослі для дитини. Система роботи з батьками		2			2
Тема 2.4. Організація мережевої взаємодії учасників освітнього процесу			2		2
Тема 2.5. Конфлікти і маніпуляції. Технології попередження конфліктів в освітньому середовищі		2			2
Тема 2.6. Міжособистісна діалогова взаємодія у виховному просторі класу (гуртка). Тимбілдінг		2			2
Тема 2.7. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей та родин військовослужбовців у закладах освіти		2			2
Разом за модулем		12	2		14
Підсумкові заходи				4	4
Усього	6	18	2	4	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Сучасні стратегії виховання та розвитку особистості

Тема 1.1. Компетентнісний підхід у системі професійного розвитку педагогічних працівників: можливості та перспективи

Сутнісна характеристика компетентнісного підходу в контексті концепції освіти впродовж життя. Нормативно-правове підґрунтя та вимоги Професійних стандартів педагогічних працівників: структура та зміст фахових компетентностей. Трансформація системи підвищення кваліфікації: перехід від академічного накопичення знань до формування практичних навичок, здатності діяти в нестандартних освітніх ситуаціях і відповідати на сучасні виклики. Варіативні шляхи та новітні формати професійного зростання: академічна свобода педагога у виборі суб'єктів надання освітніх послуг, побудова індивідуальної освітньої траєкторії, взаємовизнання результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Діджиталізація та нові інструменти професійного розвитку: сертифікація, супервізія, менторство (наставництво) та мережева взаємодія педагогічних спільнот. Рефлексивна культура та самооцінювання як чинники постійного саморозвитку й забезпечення високої якості освітньої діяльності.

Тема 1.2. Ціннісні орієнтири Нової української школи

Виховна складова освітнього процесу. Виховання як наскрізний процес формування і розвитку особистості та орієнтації на загальнолюдські цінності. Поняття «цінності» у науковому дискурсі. Основні людські цінності. Цінності відповідно до Концепції НУШ: морально-етичні (гідність, чесність, справедливість; турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей); соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність) тощо. Цінності педагогіки партнерства. Ціннісний потенціал сформованих компетентностей.

Тема 1.3. Програма національного виховання в закладах освіти Рівненщини на 2026-2030 роки: зміст, пріоритети та особливості реалізації

Загальні положення, мета, нормативно-правова база Програми національного виховання у закладах освіти Рівненщини на 2026-2030 роки (далі – Програма). Структурований виклад основних груп цінностей. Характеристика компонентів Програми. Спрямованість виховних орієнтирів ціннісних ставлень особистості. Інтеграція виховної мети, цілей життєдіяльності особистості. Узгоджений набір завдань досягнення виховного впливу на особистість.

Інструментарій реалізації Програми. Основні завдання та очікувані результати Програми. Алгоритми діяльності класного керівника, педагога-організатора з реалізації Програми національного виховання у закладах освіти Рівненщини на 2026-2030 роки. Очікувані результати реалізації Програми.

Сформованість ціннісних ставлень учнів. Методичний супровід реалізації Програми.

Тема 1.4. Духовний розвиток особистості в умовах сучасного освітнього простору

Сутність поняття «духовність». Духовність та розвиток свідомості. Етапи трансформації особистості як основа духовного розвитку. Стадії формування духовності особистості в умовах сучасного освітнього простору. Духовність як відображення моральних релевантних потреб, інтересів, поглядів та ставлення до навколишньої дійсності. Формування духовності особистості в умовах економічної кризи і досягнень технічного прогресу. Оновлення сучасної системи освіти та її спрямованість на духовний розвиток людини. Духовний розвиток та особистісне зростання. Технології та методи духовного розвитку особистості.

Тема 1.5. Стратегії педагогічної підтримки здобувачів базової середньої освіти в умовах інклюзивного навчання

Нормативно-правові акти, зміни у законодавстві управління закладом базової середньої освіти та інклюзивного навчання. Мета і завдання інклюзивної освіти. Переваги та перешкоди інклюзії. Умови ефективності інклюзивної освіти. Принципи інклюзивного навчання. Універсальний дизайн. Рівні підтримки. Критерії (труднощі) у дітей з ООП. Модель забезпечення стратегії (політики) якості освіти та інклюзивного навчання. Корекційно-відновлювальна робота та психолого-педагогічний супровід учнів з ООП.

Тема 1.6. Розвиток критичного мислення як наскрізного вміння здобувачів освіти в умовах Нової української школи

Значення критичного мислення в сучасному світі. Поняття критичного мислення. Характеристики і принципи критичного мислення. Умови розвитку критичного мислення.

Рівні мислення: таксономія Блума. Формулювання запитань як механізм розвитку навичок критичного мислення. Види запитань.

Освітня практика критичного мислення. Стратегії розвитку критичного мислення. Лайфхаки для вчителя. Структура уроку із застосування технології критичного мислення.

Роль критичного мислення у формуванні внутрішньої позиції дитини, її ціннісних ставлень.

МОДУЛЬ 2. Виховний простір закладу освіти: технології, комунікація та партнерство

Тема 2.1. Організація безпечного освітнього середовища: реагування на надзвичайні ситуації

Кризові та стресові ситуації, їх ознаки. Поведінкові ознаки кризових та

стресових ситуацій у здобувачів освіти та працівників закладу освіти. Взаємодія педагогічних працівників з батьками у реагуванні на надзвичайні ситуації. Правила поведінки учасників освітнього процесу під час реагування на надзвичайні ситуації. Специфіка діяльності працівників закладу освіти під час реагування на надзвичайні ситуації різного характеру. Співпраця зі службами ДСНС: узгодження дій, побудова спільного бачення реагування закладу освіти на надзвичайну ситуацію.

Тема 2.2. Формування основ медіаграмотності здобувачів освіти умовах ІІІ: безпека, критичне мислення та етика

Поняття «медіаграмотність». Особливості медійного впливу на дітей різного віку. Поняття «ІІІ-грамотності». Основні компоненти ІІІ-грамотності у школі: безпека (захист персональних даних, розпізнавання маніпулятивних технологій); критичне мислення (уміння аналізувати та оцінювати ІІІ-генерований контент, задавати критичні питання); етика (відповідальне та доброчесне використання інструментів ІІІ). Педагогічні умови формування основ медіаграмотності в умовах ІІІ у здобувачів освіти. Методи та прийоми розвитку критичного мислення, безпечної та етичної поведінки в цифровому середовищі. Використання адаптованих цифрових інструментів та штучного інтелекту для формування навичок медіаграмотності у здобувачів освіти.

Тема 2.3. Батьки як основні підтримуючі дорослі для дитини. Система роботи з батьками

Робота з батьками, як основними підтримуючими дорослими для дитини. Рекомендації батькам як зберігати рівновагу, знизити рівень стресу,

впоратися з емоційним навантаженням та піклуватись про здоров'я, безпеку та розвиток дітей під час війни.

Важливість індивідуального консультування, психологічної просвіти, інтерактивних форм взаємодії (дискусії, ділові ігри, конференції, круглі столи, тренінгові заняття) з батьками.

Шляхи і форми співпраці з сім'єю у процесі інтегрування дитини в соціокультурне середовище. Залучення батьків до освітнього процесу. Технології психологічної підтримки батьків. Пошук внутрішніх ресурсів для відновлення батьківської рівноваги.

Тема 2.4. Організація мережевої взаємодії учасників освітнього процесу

Дослідження принципів, моделей та технологій побудови ефективної мережевої взаємодії між усіма суб'єктами освітнього процесу: здобувачами освіти, педагогами, адміністрацією та батьками. Сутність та значення мережевої взаємодії в умовах цифрової трансформації освіти.

Типи та форми мереж: від локальних до глобальних освітніх платформ (LMS, хмарні сервіси, соціальні мережі). Організаційні моделі управління мережевими проєктами та співпрацею.

Психолого-педагогічні умови для формування культури віртуального спілкування та спільного створення контенту. Цифровий інструментарій для організації мережевої взаємодії учасників освітнього процесу.

Способи використання цифрових інструментів: як середовище для організації групової роботи; для узагальнення й систематизації знань; для рефлексії; для розміщення навчальної інформації або завдань для її пошуку; для організації спільного виконання домашнього завдання; як місце розміщення ідей для проектів та їх обговорення; як інструмент для організації кооперативної спільної діяльності учнів як на занятті, так і в позаурочний час.

Тема 2.5. Конфлікти і маніпуляції. Технології попередження конфліктів в освітньому середовищі

Психологія впливу та конфлікт. Проблема визначення конфлікту та його атрибутивні ознаки. Психологічні закономірності конфліктної взаємодії. Індивідуально-особистісні чинники психологічних конфліктів: неадекватна самооцінка, прагнення домінувати, консерватизм мислення, емоційні якості, тривожність, агресивність, упертість, дратівливість.

Особливості вивчення індивідуального рівня конфліктності особистості. Типи конфліктних особистості та діагностика стилю поведінки у конфліктній ситуації.

Міжособистісні конфлікти з участю дітей різного віку. Технології попередження та подолання вчителем педагогічного конфлікту.

Тема 2.6. Міжособистісна діалогова взаємодія у виховному просторі класу (гуртка). Тимбілдінг

Технологія тимбілдингу в умовах закладу загальної середньої освіти. Поняття «тимбілдінг». Види тимбілдингу. Основні функції тимбілдингу.

Етапи розвитку учнівського колективу. Доцільність використання методів тимбілдингу на кожному етапі. Вправи для згуртування учнівського колективу.

Тема 2.7. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей та родин військовослужбовців у закладах освіти

Психолого-педагогічний супровід як цілісна система діяльності закладу освіти в умовах воєнного стану. Специфіка психологічного стану дітей військовослужбовців (тривожність, стрес переживання розлуки, синдром очікування, втрата). Завдання, принципи та підходи до організації безпечного та підтримувального освітнього середовища. Особливості взаємодії закладу освіти з родинами військовослужбовців. Правила та етичні норми комунікації з сім'ями захисників. Роль і функції батьків (опікунів) у процесі адаптації дитини до навчання в умовах кризових ситуацій. Методи емоційної саморегуляції, зняття напруження, зниження рівня тривожності та подолання стресу в здобувачів освіти.

Організація індивідуального та групового супроводу дітей

військовослужбовців у закладі освіти. Практичні моделі взаємодії «школа – родина військовослужбовця – соціальні служби».

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичне завдання (одне на вибір слухача після опрацювання всіх модулів).

1. Розробіть концепт виховного заходу (патріотичного челенджу, або інтерактивного форуму) на основі пріоритетів Програми національного виховання у закладах освіти Рівненщини на 2026–2030 роки та ціннісних орієнтирів нової української школи.

Результат виконання: технологічна картка (або сценарій) виховного заходу з чітко визначеною метою, ціннісними орієнтирами, описом інтерактивних форм залучення здобувачів освіти, індикаторами формування громадянської ідентичності та очікуваними результатами.

2. Розробіть методичний кейс заняття (тренінгу) з формування медіаграмотності здобувачів освіти в умовах стрімкого розвитку та використання технологій штучного інтелекту (ШІ).

Результат виконання: методична розробка заняття, що містить чек-лист із правил етичного та безпечного використання інструментів ШІ, 2 – 3 практичні вправи на розпізнавання фейків, маніпуляцій та діпфейків, а також завдання для розвитку критичного мислення підлітків.

3. Складіть індивідуальну картку наставницького супроводу та адаптації виховного середовища для здобувача освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання (базова середня освіта).

Результат виконання: заповнений робочий аркуш супроводу, що включає оцінку сильних сторін і потреб учня, алгоритм наставницької підтримки, конкретні прийоми залучення дитини до командної виховної діяльності та рекомендації щодо адаптації виховних матеріалів.

4. Розробіть план-конспект тимблдінгового заняття для учнівського колективу (класу або гуртка), спрямованої на розвиток міжособистісного діалогу, профілактику конфліктів та протидію маніпуляціям.

Результат виконання: конспект заняття з описом вправ на згуртування, відпрацюванням навичок ненасильницького спілкування, алгоритмом деескалації суперечок та спільним формуванням «Правил безконфліктного простору».

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Як практично інтегрувати пріоритети Програми національного виховання Рівненщини (2026–2030) та ціннісні орієнтири НУШ у щоденну виховну практику, уникаючи формалізму й декларативності?

2. У чому полягає відмінність між традиційним виховним впливом та наставництвом педагога під час підтримки духовного та особистісного

зростання здобувача освіти в умовах сучасних суспільних викликів?

3. Які стратегії педагогічної підтримки та адаптації виховного середовища дають змогу ефективно залучити особу з особливими освітніми потребами до загальнокласної діяльності, запобігаючи її ізоляції чи стигматизації?

4. За допомогою яких практичних вправ та методичних прийомів вихователь може розвивати критичне мислення учнів як наскрізне вміння під час аналізу маніпулятивних та суперечливих медіаповідомлень?

5. Яким є порядок дій та алгоритм психолого-педагогічної підтримки учнів під час надзвичайних ситуацій для збереження їхнього фізичного здоров'я та мінімізації проявів паніки й стресу?

6. З якими етичними та безпековими ризиками стикаються здобувачі освіти під час використання технологій штучного інтелекту, і як педагог може сформувати у них культуру цифрової гігієни?

7. Які канали та алгоритми мережевої взаємодії між учасниками освітнього процесу й залученими фахівцями забезпечують оперативне розв'язання складних виховних і соціальних кейсів?

8. За якими поведінковими маркерами педагог може вчасно ідентифікувати приховані маніпуляції та зародження конфліктів у дитячому колективі, і які методи деескалації є найефективнішими?

9. Які прийоми міжособистісного діалогу та практики тимбілдіingu сприяють формуванню атмосфери взаємоповаги, психологічної безпеки й командної згуртованості у виховному просторі класу чи гуртка?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 30 липня 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX : станом на 30 липня 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX : станом на 30 липня 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
4. Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1322. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text>
5. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957 / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n13>
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
7. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами) : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
8. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України 06 червня 2022 року № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
9. Положення про атестацію педагогічних працівників : наказ Міністерства освіти і науки України від 09.09.2022 № 805 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text>
10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення типових програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.10.2025 №1349.
11. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2-24 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

Основна література

1. Бех І. Д., Журба К. О., Канішевська Л. В. та ін. Аналіз стану утвердження української національної ідентичності : препринт. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 36 с.
2. Готовність до професійного саморозвитку педагога Нової української школи : колективна монографія / за заг. ред. А. Л. Черній ; упор. В. М. Бордюк. Рівне : РОІППО, 2023. 244 с.
3. Гриневич Л., Божинський В., Крижановська В. Перезавантаження реформи «Нова українська школа»: впровадження нового змісту базової середньої освіти : Аналітична записка. Серія «Освіта України під час війни». Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2024. 17 с. URL: <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/NUSH>
4. Журба К. О. Формування національної ідентичності зростаючої особистості в умовах воєнного стану: досвід експериментальної реалізації. *Вісник НАПН України*, 2023, № 5 (1). С.1 – 6.
5. Журба К. О., Бех І. Д., Бойко С. М., Євтушок В. І. та ін. Утвердження української національної та громадянської ідентичності: монографія. Київ: Компрінт, 2024. 232 с.
6. Журба К. О., Бех І. Д., Коломоєць Г. А., Національна солідарність учнівської і студентської молоді в умовах війни і повоєнного часу: монографія / за ред. К. О. Журби. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 188 с.
7. Інноваційні практики Нової української школи : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. Л. Черній ; упор. В. М. Бордюк, Т. М. Гавлітіна. Рівне : РОІППО, 2023. 134 с.
8. Поліхун Н. І., Постова К. Г., Онопченко Г. В. та ін. STEM/STEAM-освіта: від теорії до практики: методичний посібник. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 121 с. URL: https://iod.gov.ua/content/docs/documentspdf/203/stem-steam-osvita--vid-teoriyi-do-praktiki--metodichniy-posibnik_.pdf
9. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей», рекомендована Інститутом проблем виховання НАПН України (протокол від 02.07.2018 № 06). URL: <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>
10. Шиян Р, Романенко Ю, Терещенко В. Перезавантаження НУШ: практичні орієнтири для вчителів початкової школи. Київ, 2025, 116 с.

Додаткова література

1. Валецька Н. Прокачуємо СЕЕН: колекція практик для дорослих і дітей : навч.-метод. посібник /за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка. Харків, 2023. 42 с.
2. Венгловська О. А., Елькін О. Б., Марущенко О. А., Федоренко О. Ф. Упровадження компонентів розвитку емоційного інтелекту в учнівства: практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти. УІРО, 2023. 18 с.
3. Давидюк Н. Ю., Мінакова Н. Г. Упровадження Програми національного виховання в закладах освіти Рівненщини на 2020–2025 роки: успішні практики. *Нова педагогічна думка*. 2025. № 1 (121). С. 94–99.

4. Мова війни: нові слова, нові значення, нове сприйняття : практичний посібник / упоряд. М. Мазурок, Л. Заводна. Рівне: РОІППО, 2023.
5. Почапська О. І. (Не)безпека в цифровому світі : навчальний посібник. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 59 с.
6. Сучасні підходи до виховання особистості дитини в закладах загальної середньої та позашкільної освіти : методичний poradник / за ред. А. Л. Черній / упоряд. Н. Ю. Давидюк, Н. Г. Мінакова. Рівне : РОІППО, 2022. 86 с.
7. Фемінітиви: потреба часу чи данина моді? : практичний посібник / упоряд. М. Мазурок, Л. Заводна. Рівне: РОІППО, 2025. 56 с.
8. Як розробити PROграму та курс підвищення кваліфікації. Методичний посібник для суб'єктів підвищення кваліфікації / О. Венгловська, Г. Гладкова, І. Новик, О. Стягунова, Київ : УІРО, 2025. 54 с.